

TREND PELAPORAN MEDIA DALAM ISU ISLAM LIBERAL DAN PLURALISME AGAMA DI MALAYSIA

PM Dr. Latifah Abdul Majid^{1,a}, Prof. Dato' Zakaria Stapa^{2,b}, Prof. Dr. Mohd Nasir Omar^{3,c}, Prof. Dr Siti Rugayah^{4,d}, Prof Dato Dr. Wan Sabri Wan Yusof^{5,e}, PM Dr. Mashitoh Yaacob^{6,f}, PM Dr. Ahmad Munawar Ismail^{7,g} & PM Dr Zuliza Mohd Kusrin^{8,h}

^{1,2,3,4,5,6,7,8}Jabatan al-Quran dan al-Sunnah, Fakulti Pengajian Islam, UKM

^{a,b,c,d,e,f,g,h}umilm@yahoo.co.uk, umilm@ukm.edu.my

Kata kunci: Trend pelaporan, konvergensi media massa, Islam Liberal, Pluralisme Agama, masyarakat Malaysia.

Abstrak. Pemikiran Islam Liberal dan Pluralisme Agama merupakan aliran pemikiran yang mengkehendaki kepada keterbukaan berijtihad di luar batasan syariat Islam. Ia semakin tersebar dalam masyarakat tanpa disedari. Salah satu medium yang memainkan peranan besar dalam penyebaran pemikiran ini ialah media massa khususnya akhbar-akhbar arus perdana bercetak ataupun layar internet. Media massa sering dianggap bebas untuk menyampaikan fakta, pendapat atau hujah, mengenai sesuatu isu contohnya Islam Liberal dan Pluralisme Agama dengan menggunakan hak kebebasan bersuara sebagaimana yang diperuntukkan dalam Perlembagaan Persekutuan. Media perlu cermat dalam menangani hak-hak bersuara terutamanya laporan yang melibatkan hal-hal agama dan perkauman. Namun, kebebasan ini boleh mengganggu keharmonian masyarakat majmuk sekiranya tiada kawalan atau garis panduan terutamanya melibatkan isu berkaitan Islam. Di samping itu, menyebabkan masyarakat Islam keliru, salah faham dan menafikan pandangan pihak berautoriti agama berkaitan pemikiran ini. Secara tidak langsung keadaan ini akan menghalang hasrat kerajaan dalam mencapai pelan strategik Rancangan Malaysia ke 11 (RMK11) iaitu kestabilan negara akan menjamin kesejahteraan masyarakat dan semua pihak perlu melaksanakan usaha secara bersama bagi mencapai aspirasi negara. Objektif kertas kerja ini adalah menganalisis trend terkini liputan media cetak rasmi terhadap aliran pemikiran Liberal dan Pluralisme Agama. Justeru, kaedah kualitatif digunakan untuk mengenal pasti amalan kebebasan bersuara oleh media massa dalam isu Islam Liberal dan Pluralisme agama. Kajian ini memberi impak dalam menyediakan maklumat terkini dan menjadi rujukan penting mengenai Islam Liberal dan Pluralisme Agama kepada masyarakat dan media massa di Malaysia.

Pengenalan

Media merupakan sumber primer yang wujud dalam konteks komunikasi massa. Agen komunikasi ini seperti akhbar, radio, televisyen dan media baru seumpamanya telefon bimbit dan internet memainkan peranan penting kepada sesebuah masyarakat dan perkembangan tamadun umat manusia. Penguasaan media dapat dianggap sebagai satu kuasa yang utama dalam pemerintahan sesebuah negara. Kalau dahulu media hanya dilihat sebagai suatu alat penghubung kini ia telah menjadi satu kuasa yang sangat penting sehingga muncul kata-kata seperti siapa yang menguasai media (informasi) dia yang menguasai pemerintahan.

Secara teoritikal, maklumat yang tepat dan boleh dipercayai yang tersebar melalui media massa merupakan nadi dalam proses demokrasi. Sebagai sebuah sistem pemerintahan yang mengutamakan kebebasan dan ketelusan media dengan itu amat berperanan dalam masyarakat ini. Dalam masa yang sama, peranan media massa di sini ditentukan pula oleh proses tanggungjawab sosial ke atas masyarakat melalui penyebaran maklumat yang tepat dan jitu.

Metodologi Kajian

Kaedah analisis kandungan digunakan terhadap bahan perhubungan media yang berjaya dikumpul daripada portal-portal akhbar *Berita Harian*, *Utusan Malaysia*, *The Star* dan *Malaysiakini*. Sebanyak 385 artikel telah berjaya dikumpul bermula dari 1 Januari 2015 sehingga 31 Disember 2015 dengan menumpukan kepada tema laporan Islam Liberal, Pluralisme, *Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender* (LGBT) dan NGOs yang dilaporkan sebagai liberal. Hasil penelitian daripada analisis kandungan dimasukkan ke dalam jadual dalam bentuk angka dan peratusan. Berdasarkan angka dan peratusan ini suatu huraian deskriptif telah digunakan untuk menilai trend laporan media terhadap isu Islam Liberal dan Pluralisme Agama.

Konvergensi Media Massa di Malaysia

Media massa merupakan alat sebaran am atau teknologi penyebaran awam seperti akhbar, buku, majalah, radio, televisyen

dan Internet yang mampu menemui khalayak yang besar seperti penduduk sesebuah negara. Istilah media massa diperkenalkan pada tahun 1920-an dengan teknologi rangkaian radio yang luas, akhbar serta majalah yang diedarkan dalam kapasiti yang besar (Mohd.Hamdan 2015). Walau bagaimanapun, beberapa bentuk media massa seperti buku dan manuskrip sudah digunakan sejak berkurun lamanya. Istilah media awam mempunyai makna yang sama: Ia merangkumi berita dan genre hiburan yang di diterbit melalui surat khabar, televisyen, radio, dan apa juga bentuk penyiaran lain (Mohd.Hamdan 2015).

Dalam konteks dunia hari ini teknologi maklumat konvensional seperti akhbar, televisyen dan radio telah menjadi agen utama kepada perhubungan dan penyebaran berita masyarakat. Namun dengan perkembangan arus globalisasi dan Teknologi Maklumat Komunikasi (TMK) sekitar tahun 1960-an, jaringan internet mula menjadi media alternatif menggantikan media arus perdana seperti televisyen dan radio. Internet atau lebih spesifik dikenali sebagai *World Wide Web* (www) yang ditawarkan melalui komputer telah membawa implikasi yang besar dalam perkembangan dunia komunikasi malah diklasifikasikan sebagai media baru yang pantas berkembang. Maka di sini dapat dibahagikan media massa kepada dua iaitu media cetak dan media elektronik.

Perkembangan teknologi, khususnya berkaitan dengan media memberikan impak yang cukup besar dalam industri penerbitan akhbar di negara ini. Sejak dekad 1980-an dan 1990-an, teknologi yang berkembang dari semasa ke semasa telah berjaya menggabungkan sifat telekomunikasi konvensional yang *massive* dengan teknologi komputer yang interaktif (Shahrul & Normah 2015). Penggabungan kedua-dua teknologi ini telah menimbulkan suatu fenomena yang disebut konvergensi, dan melaluinya terhasil perubahan radikal dalam aspek penanganan, penyediaan, pengedaran, dan pemrosesan seluruh bentuk informasi, sama ada audio, visual, dan sebagainya (Preston 2001).

Kemunculan pelbagai saluran yang lebih interaktif melalui teknologi internet telah mendorong berlakunya migrasi dalam kalangan khalayak, khususnya dalam konteks pengaksesan maklumat. Oleh sebab itu, peranan media konvensional sebagai platform penyampaian maklumat kepada khalayak sejak sekian lama kini berhadapan dengan persaingan daripada media baharu. Di Amerika Syarikat misalnya, jualan akhbar-akhbar utama dalam tempoh sepuluh tahun kebelakangan ini menunjukkan tanda kemerosotan yang membimbangkan. Laporan ABC negara itu yang dikeluarkan pada Julai 2009 menunjukkan bahawa akhbar *The New York Post* mengalami kemerosotan sebanyak 20.6 peratus, manakala *The Daily News* pula merosot sebanyak 14.5 peratus, dan *USA Today* merosot 7.5 peratus (ABC US 2014).

Dalam konteks Malaysia, penggunaan teknologi media komunikasi dalam industri media telah bermula sejak awal 1980-an. Namun, pada ketika itu pengaplikasian media lebih tertumpu kepada syarikat akhbar yang menerapkan aspek pengkomputeran dalam kegiatan menulis dan menyunting berita. Sejajar dengan perkembangan teknologi media di Malaysia, munculnya media baru yang kini menjadi penghubung masyarakat Malaysia merentasi dunia global. Perkembangan teknologi ini mewujudkan sebuah dimensi penyebaran maklumat yang baru, iaitu media elektronik ataupun dikenali media atas talian (Noor Bathi Badarudin 2002).

Data statistik terkini yang diperoleh daripada Unit Perancang Ekonomi mendapati pada suku pertama tahun 2008, jumlah langganan internet “*dial-up*” di Malaysia memasuki angka 4 juta pengguna. Pola penggunaan internet serta peningkatan secara konsisten di Malaysia memberi andaian bahawa ia telah menjadi keperluan pada masa kini dan menjadi wadah baru bukan sahaja kepada golongan remaja, tetapi merangkumi pelbagai generasi tanpa mengira batasan usia (NurAzween & Nidzam 2008). Isu-isu yang diutarakan melalui forum dan blog adalah berlandaskan fenomena isu semasa, sama ada bersifat global mahupun tempatan. Seterusnya, partisipasi melalui medium terbabit dapat memberi impak yang signifikan ke atas perubahan pola sosio-politik dan persepsi masyarakat berkenaan sesuatu isu (Nur Azween & Nidzam 2008).

Impak penggunaan internet di Malaysia ini telah memberi kesan kepada kadar langganan akhbar bercetak berbanding langganan akhbar di atas talian. Menurut laporan Audit Bureau of Circulation Malaysia 2014 (ABC Malaysia 2014) menunjukkan bahawa kadar jualan akhbar bercetak semakin merosot sehinggakan menjadi persoalan mengenai masa depan akhbar bercetak. Sebagai contoh, akhbar *News Straits Times* mencatatkan kejatuhan sebanyak 32.4 peratus diikuti oleh *Harian Metro* iaitu 25 peratus. Manakala bagi langganan akhbar atas talian menunjukkan peningkatan apabila akhbar digital *Utusan Malaysia* mencatatkan peningkatan langganan 60 peratus dan akhbar digital *The Star* meningkat kepada 64 peratus (Shahrul & Normah 2015). Oleh itu, proses konvergensi media di dalam industri memainkan peranan penting dan menjadi medium baharu dalam menyampaikan maklumat kepada masyarakat.

Populariti Akhbar Digital

Malaysia sebagai sebuah negara membangun yang masih dianggap baru dalam pengaplikasian akhbar digital dan media elektronik. Penggunaan aplikasi tersebut adalah sebagai wadah untuk menyuarakan pandangan serta perkongsian idea ke dalam masyarakat. Wujud beberapa faktor yang menggalakkan perkembangan akhbar digital dan media elektronik sebagai media alternatif di Malaysia. Faktor utama yang mendorong perluasan media alternatif ini adalah akibat sekatan yang dikenakan ke atas media aliran perdana. Pemilikan media aliran perdana yang didominasi oleh kumpulan elit politik

yang berkepentingan membawa kepada kawalan ke atas maklumat yang disampaikan (Nur Azween & Nidzam 2008). *United Malays National Organisation* (UMNO) merupakan parti politik yang bernaung di bawah kerajaan persekutuan turut melabur dalam *Fleet Holdings* dan *Renong Bhd.* yang membawa kepada pemilikan bersama akhbar *Utusan Melayu* dan *New Straits Times Press* (NSTP) (Nur Azween & Nizam 2008).

Tulisan Zaharom Naim 2002 mengenai pengawalan pemerintah ke atas media ini amat jelas menunjukkan betapa penguasaannya begitu kuat. Hampir kesemua media perdana dikuasai oleh UMNO atau *Malaysian Chinese Association* (MCA) ataupun *Malaysian Indian Congress* (MIC), terutamanya di tanah semenanjung. Zaharom (2002) memberi ulasan lanjut akan kadar perkongsian syer atau modal penerbitan ini menjelaskan lagi betapa pihak penguasa amat mencengkam bidang ini.

Kawalan ke atas media melalui pemilikan (rujuk Jadual 5.1) sama ada secara langsung atau tidak langsung oleh pemerintah dan kewujudan pengawal (*gatekeeper*) yang mengawasi arah aliran pengeluaran berita merupakan faktor dorongan kepada perkembangan blog dan internet sebagai media baru di Malaysia. Selain itu, kewujudan beberapa akta yang menyekat kebebasan media tradisional seperti Akta Mesin Cetak dan Penerbitan 1984 serta Akta Penyiaran 1988 turut menyekat pemerluasan alam maya ini.

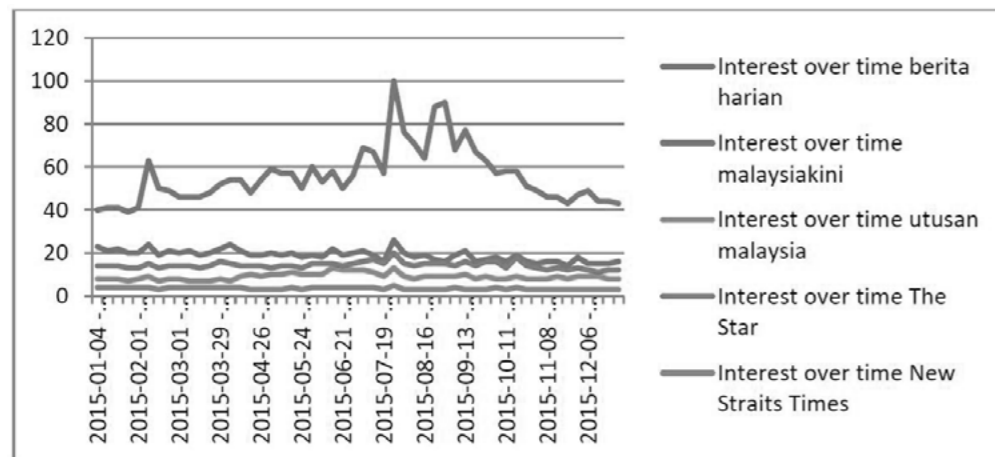
Jadual 1.1: Pemilikan Media di Malaysia sehingga Oktober 2005

PEMILIKAN	AKHBAR	TELEVISYEN	RADIO
UMNO	• Utusan Melayu, Kosmo!	-	-
MIC	• Tamil Nesan, Malaysia Nanban	-	-
MCA	• The Star • Nanyang Siang Pau, • China Press	-	• 988, • RedFM104.9
Dipercayai mempunyai hubungan dengan UMNO	• New Straits Times, • Malay Mail • Berita Harian, • Harian Metro	• TV3, • Ntv7, • 8TV, • Channel 9	• WaFM
Pemilikan Kerajaan Persekutuan	-	• TV1 • TV2	• TraXX.fm, • Klasik.FM • Muzik FM, • Asyij FM, • Nasional FM, • KL FM, • Ai FM, • Minnal FM

Sumber: Tan & Zawawi Ibrahim 2008

Implikasi kawalan media ini telah menyebabkan masyarakat lebih cenderung memilih portal dan akhbar digital sebagai sumber maklumat mereka. Syarikat Google dengan aplikasi Google Trends menunjukkan kadar carian tertinggi portal akhbar pada tahun 2015 adalah didahului oleh *Malaysiakini*, carian kelima tertinggi adalah *Berita Harian*, carian ke lapan tertinggi adalah *The Star* dan *Utusan Malaysia* mendapat tempat yang terakhir dalam kadar carian akhbar digital (rujuk Rajah 1.1).

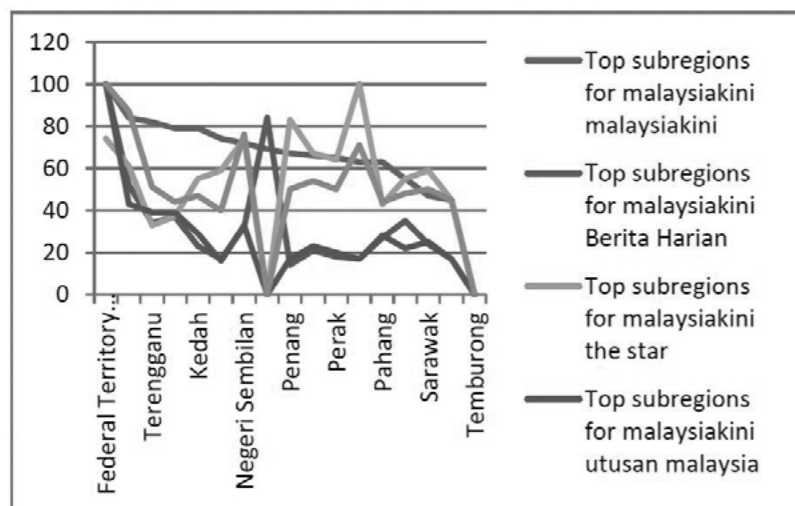
Rajah 1.1: Trend Carian Akhbar Digital

Sumber: Google

Rajah 1.1 menunjukkan bahawa carian terhadap akhbar digital tersebut terdapat pola penurunan dan peningkatan terhadap carian. Pola bagi carian portal *Malaysiakini* tetap menjadi carian tertinggi walaupun terdapat penurunan peningkatan dan penurunan sepanjang tahun 2015. Manakala carian bagi akhbar digital yang lain iaitu *Berita Harian*, *The Star* dan *Utusan Malaysia* menunjukkan kadar konsisten walaupun terdapat sedikit penurunan pada sepanjang tahun 2015.

Rajah 1.2: Kadar Carian Mengikut Kawasan

Sumber: Google Trends (2016)

Manakala bagi Rajah 1.2, menunjukkan kadar carian berdasarkan kawasan tertentu. Berdasarkan rajah tersebut kadar carian tertinggi bagi Wilayah Persekutuan Putrajaya adalah merangkumi portal serta akhbar digital *Malaysiakini*, *Berita Harian*, *Utusan Malaysia* dan *New Straits Times*. Bagi Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur pula menunjukkan portal carian tertinggi adalah *Malaysiakini*, kemudian diikuti oleh *The Star*, *New Straits Times*, *Berita Harian* dan *Utusan Malaysia*. Wilayah Persekutuan Labuan pula menunjukkan bahawa carian tertinggi adalah *Berita Harian* dan portal akhbar yang lain kurang mendapat sambutan. Berdasarkan Rajah 1.2 menunjukkan majoriti carian bagi kawasan Wilayah Persekutuan mencatatkan portal *Malaysiakini* sebagai carian tertinggi. Manakala akhbar digital arus perdana yang dipegang oleh pemerintah kurang mendapat sambutan berbanding portal yang bersifat bebas.

Hal ini mungkin disebabkan kewujudan akta yang menyekat kebebasan media sehingga masyarakat memandang bahawa kadar kebolehpercayaan terhadap media rasmi pemerintah tidak telus serta bersifat berat sebelah. Persepsi masyarakat terhadap kredibiliti syarikat dan wartawan memberi kesan kepada kepercayaan mereka terhadap sesuatu akhbar (Folkerts & Stephen 2001). Malah kajian pada tahun 2013 mendapati bahawa golongan muda lebih mempercayai sumber dari *Malaysiakini* berbanding akhbar rasmi pemerintah (Norrita et. al 2013). Bahkan masyarakat beranggapan bahawa media arus perdana ini dipengaruhi oleh politik sehinggalah bersifat tidak telus (Yahya & Sidin 2011). Ini menyebabkan masyarakat lebih memilih portal akhbar yang bersifat bebas seperti *Malaysiakini* dan *The Malaysian Insider* dalam mendapatkan maklumat yang tepat.

Trend Laporan Akhbar

Dalam kajian ini, teori utama yang digunakan adalah teori pbingkaian dalam mengkaji pbingkaian akhbar digital *Malaysiakini*, *Berita Harian*, *The Star* dan *Utusan Malaysia* mengenai isu yang kontroversi ini. Pbingkaian adalah suatu komponen yang penting dalam kajian mengenai pemilihan dan interpretasi berita. Ia mempengaruhi bagaimana suatu cerita itu dipersembahkan dan seterusnya mempengaruhi persepsi khalayak. Konsep pbingkaian ini sebenarnya sungguh ‘berkuasa’ tetapi ia sering tidak disedari bahawa proses ini sedang berlaku dan seterusnya mempengaruhi penilaian khalayak mengenai tanggungjawab dan sebab-musabab (Bullock et. al 2001).

Proses pbingkaian ini sering dilakukan oleh penjaga (*gatekeeper*) yang bertanggungjawab untuk menentukan bentuk pemaparan sesebuah pemberitaan itu seterusnya menentukan agenda media kepada khalayak. Sedar atau tidak sedar, tugas penjaga ini menyebabkan media yang berlainan menonjolkan sisi atau aspek tertentu, melambakkan maklumat atau meminimumkan maklumat dalam pemberitaannya bahkan menutup sisi atau aspek tertentu daripada pandangan khalayak. Boleh dikatakan, tiada satu pun media yang memiliki sikap berkecuali dan objektif yang nyata. Media tidak akan terlepas dari bersikap berat sebelah yang berkaitan ideologi, politik, ekonomi, sosial, budaya bahkan agama (Eriyanto, 2002). Oleh itu peranan penjaga (*gatekeeper*) ini adalah penting kerana menurut McQuail (1983) komunikasi massa ialah suatu proses organisasi media menghasilkan dan menyalurkan maklumat atau mesej kepada khalayak ramai dan mesej ini akan dilihat, diguna dan difahami oleh penontonnya, sekali gus mempengaruhi mereka.

Islam merupakan agama Persekutuan bagi negara Malaysia. Perkara ini menyebabkan Islam turut tidak terkecuali menjadi topik perbincangan dalam laporan akhbar. Imej Islam ditonjolkan dalam pelbagai bentuk sama ada positif, negatif ataupun neutral. Dalam hal ini media dilihat berperanan dalam menonjolkan bentuk imej yang tertentu. Imej negatif seperti keganasan, fundamentalis, radikal dan militan sering dikaitkan dengan Islam. Sekatan pihak kerajaan terhadap isu-isu Islam Liberal seperti Pluralisme, LGBT dan NGOs yang dilaporkan sebagai liberal turut menarik tumpuan akhbar dalam melaporkan isu terbabit.

Jadual 5.2 menunjukkan bilangan artikel yang dipilih oleh pengkaji berdasarkan tema tertentu. Artikel diambil dari portal akhbar *Malaysiakini*, *Berita Harian*, *The Star* dan *Utusan Malaysia*. Pemilihan portal akhbar tersebut berdasarkan populariti carian serta langganan akhbar berdasarkan audit ABC portal serta analisis syarikat Google.

Jadual 1.2: Bilangan Artikel Akhbar Mengikut Tema

Isu-Isu	Malaysiakini		Berita Harian		The Star		Utusan Malaysia		Jumlah
		%		%		%		%	
Islam Liberal	37	32	30	26	33	29	15	13	115
Pluralisme	30	32	10	10	39	41	16	17	95
LGBT	36	27	12	9	51	38	36	26	135
NGO Liberal	18	45	11	27.5	-	-	11	27.5	40
Jumlah	121		63		123		78		385

Sumber: Data hasil kajian 2016

Berdasarkan Jadual 1.2, dapat dilihat perbezaan pengeluaran artikel di antara akhbar di bawah pengaruh pihak kerajaan dan bukan kerajaan. Terbitan artikel yang difokuskan kepada tema Islam Liberal, Pluralisme, LGBT dan NGOs yang dilaporkan sebagai liberal mempunyai jumlah yang berbeza di antara akhbar yang difokuskan. Bilangan yang terendah adalah *Berita Harian* iaitu 63 artikel, diikuti 78 artikel oleh *Utusan Malaysia*. Manakala akhbar *The Star* mengeluarkan 123 artikel berbanding portal *Malaysiakini* 121 artikel. Secara peratusannya, *The Star* dan *Malaysiakini* masing-masing mengeluarkan 31 peratus, *Berita Harian* 16 peratus dan *Utusan Malaysia* sebanyak 20 peratus.

Jika dilihat kepada pengeluaran artikel di antara *The Star* dan *Berita Harian* mengenai isu Islam Liberal, data mendapati bahawa perbezaan peratusan adalah sebanyak 15 peratus (60 artikel). Jumlah ini menghampiri peratusan pengeluaran artikel *Berita Harian* sepanjang tahun 2015. Perbandingan dilakukan kepada dua portal akhbar kerana keduanya merupakan portal akhbar tertinggi mendapat carian pengguna berdasarkan Rajah 5.1. Kemudian perbandingan dilakukan pula pada bentuk pengeluaran artikel sama ada dalam bentuk sokongan, kritikan dan neutral di antara kedua akhbar tersebut (rujuk Jadual 1.3).

Jadual 1.3: Perbandingan Bentuk Pendirian Artikel

Akhbar	Sokong		Neutral		Kritikan	
	Bil	%	Bil	%	Bil	%
<i>Berita Harian</i>	-	-	33	52	30	48
<i>The Star</i>	26	21	79	64	18	15

Sumber: Data dapatan kajian 2016

Jadual 1.3 menunjukkan portal akhbar *Berita Harian* tidak langsung memuatkan (0%) tema yang menyokong pemikiran Islam Liberal dan Pluralisme Agama. Sementara itu, akhbar ini memuatkan tema berbentuk neutral sebanyak 52 peratus dan tema kritikan sebanyak 48 peratus. Manakala portal akhbar *The Star* telah memuatkan tema yang menyokong pemikiran Islam Liberal dan Pluralisme Agama sebanyak 21 peratus. Akhbar ini memuatkan sebanyak 64 peratus artikel berbentuk neutral dan 15 peratus berbentuk kritikan.

Data tersebut menunjukkan bahawa portal akhbar *Berita Harian* bersikap menolak fahaman Islam Liberal dan Pluralisme Agama dengan tidak memuatkan artikel yang berbentuk sokongan terhadap Islam Liberal dan Pluralisme Agama. Bahkan 48 peratus dari penulisan artikel adalah berbentuk kritikan terhadap Islam Liberal dan Pluralisme Agama. Hal ini mungkin disebabkan portal akhbar *Berita Harian* terikat dengan polisi kerajaan yang menolak sebarang bentuk fahaman yang bertentangan dengan Ahli Sunnah wal Jemaah. Maka peranan penjaga (gatekeeper) dalam portal ini adalah mengikut hak pemilikan dan polisi kerajaan seperti yang dinyatakan sebelum ini. Ia juga berfungsi sebagai medium penyampaian suara kerajaan bagi memastikan kestabilan politik Malaysia.

Menurut Chermak (1995) pemaparan berita akan memberi manfaat kepada sesebuah organisasi kerana imej yang dipaparkan oleh media adalah berkaitan bagaimana sesuatu organisasi mendukung imej yang diinginkan masyarakat, menyediakan perkhidmatan dan menyelenggarakan arahan serta perlakuan organisasi terbabit. Maklumat ini penting bagi mengawal perlakuan ahli dalam organisasi terbabit dan pada masa yang sama cuba mendidik masyarakat tentang imej Islam yang sepatutnya. Kenyataan ini juga turut dibuktikan melalui kajian di Barat yang mendapati berita di media menyumbang secara signifikan kepada imej positif sesuatu masyarakat (Ericson et. al 1989; Wartick, 1992).

Namun, bentuk laporan yang dibuat oleh portal akhbar *The Star* terdapat perbezaan jika dibandingkan dengan portal *Berita Harian*. Portal akhbar *The Star* telah melaporkan 21 peratus artikel yang berbentuk sokongan terhadap isu-isu Islam Liberal dan Pluralisme Agama. Manakala 64 peratus penulisan artikel berbentuk neutral dan 15 peratus berbentuk kritikan. Berdasarkan peratusan tersebut didapati sebahagian besar penulisan *The Star* adalah berbentuk neutral yang tidak cenderung kepada mana-mana pihak dan keadaan ini menyerupai gaya laporan *Berita Harian*. Akan tetapi, peratusan artikel berbentuk sokongan adalah sebanyak 21 peratus di dalam *The Star* berbanding kosong peratus di dalam *Berita Harian*. Malah jumlah kritikan terhadap isu-isu Islam Liberal dan Pluralisme Agama turut berbeza iaitu 48 peratus *Berita Harian* dan 15 peratus *The Star*. Peratusan artikel berbentuk sokongan dan kritikan di antara kedua-dua portal akhbar ini menunjukkan bahawa terdapat polisi dan kaedah yang berbeza dalam bentuk pengeluaran artikel.

Perbezaan pemilikan memainkan peranan dalam bentuk laporan kedua akhbar tersebut. Sebagaimana yang dinyatakan di dalam Jadual 5.1 menunjukkan bahawa pemilikan akhbar *Berita Harian* mempunyai kaitan dengan UMNO dan pemilikan akhbar *The Star* adalah di bawah MCA. Secara asas UMNO adalah pertubuhan yang berbangsa Melayu dan beragama Islam. Secara tidak langsung bentuk laporan akhbar *Berita Harian* perlulah menjaga sensitiviti umat Islam di Malaysia di samping menjaga keseimbangan politik organisasi tersebut. Manakala pemilikan pertubuhan MCA adalah berasaskan bangsa Cina dan mempunyai kepelbagaian agama. Oleh yang demikian, kadar sensitiviti terhadap isu-isu Islam Liberal dan Pluralisme Agama kurang diambil perhatian dan lebih bersifat terbuka dalam soal agama.

Walaupun peratusan pembaca *The Star* adalah kurang berbanding *Berita Harian*, namun kaedah dan bentuk laporan akhbar tetap mempengaruhi pembaca. Kajian Mason (1993) melalui temu bual dalam kalangan pengamal perhubungan awam mendapati media mempunyai kesan kuat apabila pembaca menganalisis dan menginterpretasi sesuatu berita daripada pandangan pihak ketiga (media) dan kemudian mereka akan menilai daripada sudut pandangan mereka sendiri. Model Kesan Kuat Noelle-Neumann menunjukkan bahawa media memberi kesan berpanjangan kepada ahli masyarakat dan penggubal dasar berdasarkan kaedah laporan sesuatu akhbar tersebut (Bahtiar et. al 2004). Secara tidak langsung, ini menunjukkan laporan isu-isu Islam Liberal dan Pluralisme Agama jika tidak ditangani sewajarnya akan menyebabkan masyarakat terpengaruh dalam jangka masa panjang. Oleh itu, pemilikan sesuatu akhbar dan proses pembungkuan laporan akhbar memainkan peranan penting dalam menyampaikan maklumat yang tepat dan benar.

Kesimpulan

Perkembangan teknologi telah membawa perubahan kepada arus media massa kini. Konvergensi atau gabungan media lama dan baharu telah membawa kemajuan terhadap institusi ini. Hasil konvergensi ini telah mewujudkan portal-portal akhbar yang bersifat elektronik. Perubahan ini mampu memudahkan penyampaian maklumat kepada masyarakat, bahkan juga sebagai medium informasi antara pihak kerajaan dan rakyat. Pengawasan dan pembungkuan terhadap laporan-laporan akhbar adalah bertujuan mengawal maklumat yang ingin disampaikan kepada masyarakat umum. Proses ini turut berlaku dalam isu-isu Islam Liberal dan Pluralisme Agama agar ia tidak bertentangan dengan kehendak dan polisi sesebuah pemilikan itu. Walaupun terdapat laporan yang ke arah menyokong pemikiran Islam Liberal dan Pluralisme Agama ini, namun peratusan laporan akhbar yang berbentuk neutral dan kritikan telah mengatasinya. Konsep laporan akhbar juga penting dalam menentukan agenda masyarakat akan datang kerana ia bersifat mempengaruhi pembaca dalam jangka masa panjang.

Rujukan

- ABC. (2014). *Return of average of net circulation of newspaper and magazine for the period of 1 Jan 2013-31 Disember 2014*. ABC Annual Report. <http://www.abcm.org.my/>
- Bullock, Heather, Karen Wyche, & Wendy Williams. (2001). *Media Images Of The Poor*. Journal Of The Social Issue 57(2): 229-246
- Chermak. S. (1995). *Image Control: How Police Affect The Presentation Of Crime News*. American Journal of Police. 14(2): 21-43
- Ericson. R. P. Baranek dan J. Chan (1 99 1). *Representing Order: Crime, Law and Justice in the News Media*. Toronto: University of Toronto Press.
- Eriyanto (2002). *Analisis Framing: Konstruksi, Ideologi dan Politik Media*, Yogyakarta: LkiS.
- Jean Folkerts & Stephen Lacy (2001). *The Media in Your Life: An Introduction to Mass Communication*. Boston
- Noor Bathi Badarudin, (2002). *Dunia Media Moden*. Kuala Lumpur: PTS Publications
- McQuail, Denis .(1983). *Mass Communication Theory*. London: Sage Publications.
- Mohd Hamdan Haji Adnan, (2015). *Peranan Media Massa Memartabatkan Integriti Nasional*, Jurnal Komunikasi Borneo 2015 vol 2, 57-74
- Norrita Amir, Mohd Fuad Mad Jali, Junaidi Awang Besar, Noor Aishah Abu Bakar & siti Amani Mohd Rahim. (2013). Pengaruh Penggunaan Media Sosial Terhadap akses Sumber Maklumat dan Partisipasi serta persepsi politik di Johor. *The 7th International Conference on Malaysia- Indonesia Relations (PAHMI7)*
- NurAzween Zakaria & Nidzam Sulaiman 2008. *Media Alternatif Sebagai Agen Perluasan RUANG BERSUARA KAJIAN KES PILIHAN RAYA UMUM KE-12*. Prosiding Seminar Politik Malaysia, UTM. 249-260
- Preston, P. (2001). *Reshaping Communication*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Wartick, Steven L. (1992). *The Relationship Between Intense Media Exposure And Change In Corporate Reputation*. Business & Society. Vol. 3 1. 33-49.
- Shahrul Nazmi Sannusi & Normah Mustaffa, (2015). *Akhbar Versi Digital: Implikasi Terhadap Trend Sirkulasi Akhbar Bercetak Di Malaysia*, Malaysian Journal of Communication Jilid 31(2) 2015: 687-701
- Zaharom Nain, (2002) The structure of the media industry: Implications for democracy, in F. Loh & B .T Khoo (eds) *Democracy in Malaysia: Discourses and practices*, Richmond: Curzon